

Kjaraviðræður á tímum kreppu

Ágúst Örn Sverrisson

agust@hsu.is

Höfundur er hjartalæknir á heilbrigðisstofnun Suðurlands.

Undanfarið hefur samninganefnd LÍ átt í viðræðum við samninganefnd ríkisins vegna kjaramála en kjarasamningur lækna rann úr gildi á síðasta hausti. Í tilefni þessa og almennrar umræðu í samfélaginu um kaup og kjör er ekki úr vegi að lækna almennt leiði hugann að sínum kjarumálum og reyni að gera sér grein fyrir hvaða væntingar þeir hafi til ávinnings af komandi samningum.

Allir lækna, jafnt sem flestir aðrir þegar, búa nú við mjög skert kjör miðað við það sem áður var og er skýringin einkum þríþætt, laun lækna hafa lækkað á meðan skattaálögur hafa hækkað mikið. Lækna hafa nokkuð misjafna sögu að segja af launalækkunum en ef marka má óformlega könnun á mínum vinnustað hafa útborguð laun flestra lækkað um 10-20%. Samkvæmt skilagreinum ríkissjóðs, sem berast LÍ mánaðarlega, lækkuðu meðalheildarlaun lækna um 5% frá mars 2009 til mars 2010. Margir lækna hafa illa mátt við tekjulækkun til að standa við fjárhagslegar skuldbindingar sínar og því leitað leiða til að viðhalda tekjum með aukinni vinnu, í mörgum tilfellum erlendis.

Auk lækkunar launa og hækkunar skatta er kaupmáttur launa nú um 10% lægri en hann var fyrir hrun, sökum verðhækkana á allri neysluvöru sem varð vegna gengishruns og verðbólgu. Kaupmáttur launa hefur þó lítillega aukist að undanfögnu í samræmi við hækkandi launavísitölu og minnkandi verðbólgu samkvæmt hagtolum Hagstofu. Kann þó að vera að þá hækkun megi rekja til lítilla afmarkaðra hópa, til dæmis slitastjórna, þar sem hinn almenni launþegi hefur ekki fengið neinar kjarabætur að undanfögnu. Eftir að laun lækna hækkuðu um 7% við undirritun samninga í október 2008, hafa launataxtar ekki breyst. Sameiginleg áhrif lægri ráðstöfunartekna og minnkandi kaupmáttar hafa skert kjör lækna almennt að lágmarki um 15% á síðustu tveimur árum og hjá mörgum þeirra mun meira, eða allt að 20-30%.

Óháð því hve mjög kjör manna hafa verið skert á síðustu tveimur árum má öllum ljóst vera hvaða hljóð verður í samninganefnd ríkis. Ekki er um annað talað en að ríkiskassinn sé tómur og nánast ekkert svigrúm sé til launahækkana, hvorki hjá ríki né á almennum markaði. Því er þungt fyrir fæti hjá okkar mönnum að ná fram verulegri prósentuhækkun á launataxta umfram það sem aðrir hópar launþega ná fram í samningum nú

seinni hluta vetrar. Fæstir hafa vogað sér að vonast eftir hækkunum sem nema meira en broti af þeirri kjaraskerðingu sem lækna hafa orðið fyrir.

Það er því miður nær óhjákvæmilegt að viðræður nú og væntanlegir samningar muni aðeins að takmörkuðu leyti leiðrétta kjararýrnun lækna með prósentuhækkun launa. Að sjálfsögðu hafa taxtahækkningar lítið að segja ef kaupmáttur launa er ekki tryggður á sama tíma með stöðugleika í efnahagslífi. Í þessu sambandi er rétt að benda á að á örfáum mánuðum, seinni hluta árs 2008 og í upphafi árs 2009, hvarf á einu bretti öll sú kaupmáttaraukning sem myndast hafði í landinu frá árinu 2000. Til þessarar staðreyndar verðum við lækna að líta í okkar kjaraviðræðum líkt og aðrar stéttir.

Sé erfitt að ná fram verulegum hækkunum á launatölum, megum við lækna leiða hugann að því hvort ekki megi bæta kjör okkar með öðrum hætti. Því miður er því svo farið að stór hluti lækna er óánægður í starfi eins og komið hefur fram í viðhorfskönnunum, nú síðast í stórrí könnun á starfsánægju innan Landspítalans. Tveir augljósir þættir sem draga úr starfsánægju lækna er óánægja þeirra með kjör sín og langur og óreglulegur vinnutími. Augljós rök hníga því að því að lækna leggi áherslu á styttingu vinnuviku og viðveru í komandi samningum. Væri það í takt við heilbrigða forgangsröðun og líklegt til að auka lífsgæði ef lækna gætu aukið frítíma sinn til að sinna hugðarefnum og fjölskyldu, án þess að þurfa að skerða kjör sín frekar.

Það er reynsla þeirra sem best þekkja til kjaraviðræðna að sjaldnast náist verulegur árangur án sérstakra aðgerða eða hótana um slíkt af hálfu launþega. Nú ber svo við að læknum á Íslandi fer óðum fækkandi og menn sækja unnvörpum í betra vinnuumhverfi og kjör í nágrannalöndum. Okkur læknum ber skylda til að sporna gegn þessari þróun með því að reyna að bæta starfsumhverfi okkar hér. Slíkar umbætur munu ekki nást fram án þess að lækna séu tilbúnir sem sameinaður og samhentur hópur að grípa til sértækra aðgerða. Ekki er víst að tími gefist til slíks nú á þessu ári en ekki er ráð nema í tíma sé tekið. Með góðri undirbúningsvinnu gætu lækna horft fram á enn sterkari stöðu gagnvart samningsaðilum sínum á næsta ári, sem vonir standa til að bjóði upp á hagfelldari efnahagsaðstæður en við nú búum við.

Stjórn LÍ

Birna Jónsdóttir
 formaður
 Valgerður Á Rúnarsdóttir
 varaformaður
 Sigurveig Pétursdóttir
 gjaldkeri
 Anna K. Jóhannsdóttir
 ritari
 Ágúst Örn Sverrisson
 Árdís Björk Ármannsdóttir
 Orri Þór Ormarsson
 Ragnar Victor Gunnarsson
 Þórey Steinarsdóttir

Í pistlum *Úr Penna stjórnarmanna LÍ* birta þeir sínar eigin skoðanir en ekki félagsins.